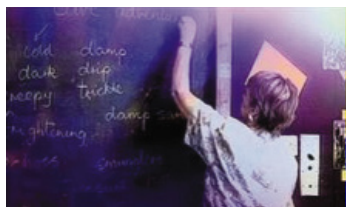

Darbuotojų saugos ir sveikatos vadyba švietimo sektoriuje

Įžanga

Darbuotojų saugos ir sveikata (DSS) švietimo sektoriuje turi būti valdoma. Tai daryti galima įvairiais būdais, bet visuose modeliuose yra šie pagrindiniai žingsniai:

- planuokite rizikos vertinimą konsultuojantis su darbuotojais;
- nustatykite pavojus;
- nuspręskite, kas, kaip ir kur gali būti sužalotas;
- įvertinkite rizikos lygį ir nuspręskite, kokių veiksmų imsitės;
- imkitės veiksmų rizikai pašalinti arba sumažinti;
- stebėkite ir peržiūrėkite veiksmus.

Rizika sveikatai ir saugai švietimo sektoriuje gali paveikti ne tik darbuotojus, bet ir mokinius, studentus bei lankytojus. Šis informacinis biuletenis skiriamas visiems, kurie dalyvauja darbuotojų saugos ir sveikatos vadybos procese, įskaitant mokymo įstaigų vadovus, mokytojus ir kitus mokyklos darbuotojus, darbuotojų sveikatos ir saugos atstovus bei atitinkamas išorines darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybas. Jis skiriamas darbo vietoms, kuriose vykdomas mokymas, pradedant vaikų darželiais ir baigiant universitetais.

Teisės aktai

1989 m. birželio 12 d. Tarybos direktyva 89/391/EEC dėl priemonių, skatinančių darbuotojų saugos ir sveikatos pagerinimą darbo vietose kartais vadinama „pamatine direktyva“. Ši direktyva, perkelta į visų valstybių narių teisyną, nustato keletą reikalavimų⁽¹⁾.

- Darbdaviai turi vertinti visus rizikos veiksmus darbuotojų sveikatai ir saugai. Remiantis šio vertinimo rezultatais, darbdaviai turi imtis visų priemonių, reikalingų išvengti profesinės rizikos.
- Kiekvienas darbdavys turi užtikrinti darbuotojų sveikatą ir saugą visais atžvilgiais, susijusiais su darbu.
- Darbdaviai turi konsultuotis su darbuotojais.
- Darbuotojai turi būti tinkamai apmokyti sveikatos ir saugos klausimais.
- Darbuotojai taip pat yra atsakingi už bendradarbiavimą DSS klausimais bei numatytų priemonių laikymąsi.

Rizikos valdymo procesas

Planuokite vertinimą

Tinkamai atlikti rizikos vertinimą reikia laiko, todėl svarbu suplanuoti rizikos vertinimą taip, kad būtų apimamos visos darbo vietoje vykdomos veiklos⁽²⁾.

Identifikuokite pavojus

Pagalvokite, koks darbas yra atliekamas, ir kokios medžiagos, įranga bei chemikalai yra naudojami. Įtraukite visus susijusius klausimus. Įvertinkite darbo sąlygas visur, kur yra potencialūs pavojus. Svarbu, kad tyrimas būtų kaip galima daugiau apimantis, išnagrinėjant visus pavojus. Reikia atkreipti dėmesį į tai, kad kai kurie pavojai, veikiantys darbuotojus, gali paveikti ir mokinius bei mokymo įstaigų lankytojus. Pakenkti gali:

- Mokinių ir tėvų smurtas mokymo įstaigų darbuotojų atžvilgiu;
- Blogas mokyklinių baldų ir įrangos dizainas gali sukelti raumenų – kaulų sistemos pakenkimus;
- Karšti paviršiai mokyklų valgyklose;
- Biologinės medžiagos universitetų laboratorijose;
- Statybvietėse esantys pavojai statybos darbų metu.

Nustatyti pavojingas zonas gali padėti šie metodai:

- Pagalvokite apie geografinę vietą, pvz., klasių išsidėstymą;
- Pagalvokite apie pavojų rūšis (pvz., fiziniai, cheminiai, biologiniai, psichosocialiniai);
- Pagalvokite apie atliekamą darbą (pvz., prižiūrėtojo, valytojo, sekretorės, mokytojo);
- Pagalvokite apie tai, kaip yra organizuojamas mokyklos ar kolegijos darbas (pvz., darbo grafikai);
- Norėdami išsiaiškinti problemas, patikrinkite įrašus (pvz., nelaimingų atsitikimų registracijos žurnalą);
- Pasikalbėkite su darbuotojais bei asmenimis, kurie patiria pavojų.

Nuspręskite, kas, kaip ir kur gali būti sužalotas

Pavojus, rizika ir žala

- Pavojus yra bet kas, kas gali padaryti žalą;
- Rizika yra tikimybė, kas žala bus padaryta;
- Žala yra neigiama saugos ir sveikatos pasekmė (pvz., sužeidimas arba susirgimas).

Pagalvokite apie kiekvieną, kuris gali būti sužalotas. Tai reiškia ne vien tik apie darbuotojus, bet ir apie rangovus, savarankiškai dirbančius asmenis, studentus ir mokinius bei mokymo įstaigos lankytojus. Apgalvokite, kokie ir kiek žmonių gali būti sužaloti bei kaip.

Įvertinkite rizikos lygį

Įvertinkite, kokia yra tikimybė, kad dėl pavojaus bus padaryta žala arba sužeidimas, kokio sunkumo sužeidimai galėtų būti. Įvertinkite, kokios dabar yra taikomos kontrolės priemonės ir ar jos yra pakankamos. Kaštų efektyvumo ir nuolatinio rizikos valdymo prasme pirmenybė turėtų būti teikiama kolektyvinės apsaugos ir prevencijos priemonėms.

Jei kas nors gali būti sužalotas:

- Ar galima pavojų pašalinti visiškai?
- Ar galima pavojų sumažinti arba kontroliuoti (pvz., pakeičiant pavojų mažesniu)?

⁽¹⁾ Europos Komisijos Užimtumo ir socialinių reikalų generalinis direktoratas. http://europa.eu.int/comm/employment_social/health_safety/intro/framedir_en.htm

⁽²⁾ Žr. Informacinį biuletenį Nr. 46 – Darbuotojų sauga ir sveikata švietimo sektoriuje

- Ar galima taikyti apsaugos priemonės, kurios apsaugotų visus pavojaus veikiamus žmones?
- Tais atvejais, kai kolektyvinės apsauginės priemonės neužtikrina reikiamo apsaugos lygio, ar reikalingos asmeninės apsauginės priemonės?

Atsakomybė už rizikos vertinimą

Rizikos vertinimo lygis ir rizikos valdymas įvairiose valstybėse narėse ir įvairiose institucijose yra skirtingas. Nejmanoma atlikti bendrojo rizikos vertinimo, nes kiekvienoje įstaigoje/institucijoje reikia atsižvelgti į konkrečius pavojus ir rizikos veiksnius.

Asmuo, kuris yra paskiriamas rizikos vertinimui atlikti, turi turėti žinių apie rizikos vertinimo procesą bei pačią įstaigą/instituciją. Darbuotojus būtina įtraukti į rizikos vertinimo procesą.

Imkitės veiksmų

Rizikos vertinimas yra pirmasis žingsnis į sėkmingą rizikos valdymą. Nejmanoma sėkmingai valdyti sveikatos ir saugos rizikos be tinkamo rizikos vertinimo. Pabaigus rizikos vertinimą, reikia sudaryti prevencijos priemonių sąrašą, jas išvardinant prioritetine tvarka, tada imtis veiksmų, kartu procese dalyvaujant darbuotojams bei jų atstovams. Labiausiai efektyvus kaštų prasme rizikos valdymas yra dėmesio sutelkimas į esmines problemas.

Dėl veiksmų reikia pasitarti su darbuotojais (tiesiogiai arba per jų atstovus). Priimti sprendimai turi būti tiksliai įgyvendinami, stebimi ir vertinami. Informacija, gauta rizikos vertinimo metu, reikia pasidalinti su atitinkamais asmenimis.

Darbuotojų dalyvavimas

Konsultuotis su darbuotojais privaloma pagal teisės aktų reikalavimus, be to, tai padeda užtikrinti, darbuotojų įsipareigojimą dalyvauti įgyvendinant saugos ir sveikatos procedūras bei jas tobulinant. Panaudojant darbuotojų žinias, galima tiksliai identifikuoti pavojus ir įgyvendinti tinkamus sprendimus. Šiame procese darbuotojų atstovams skiriamas ypatingas vaidmuo. Su darbuotojais reikia konsultuotis dėl sveikatos ir saugos priemonių bei prieš įdiegiant naujas technologijas arba produktus.

Stebėseną ir peržiūrą

Vertinkite kontrolės priemonių efektyvumą, užtikrinkite, kad rizika yra tinkamai sumažinta ir neatsirado naujų pavojų.

Darbo atlikimo būdai keičiasi, taip pat keičiasi ir pavojai bei rizikos. Įvykus esminiam pokyčiui, patikrinkite, ar neatsirado naujų pavojų, dėl kurių reikėtų imtis priemonių. Jei reikia, pakartotinai atlikite rizikos vertinimą.

Vertinimą svarbu atlikti, norint įsitikinti, kurie intervencijos priemonių aspektai buvo sėkmingi ir kurie ne, bei pamatyti, kokie sprendimai yra tinkamiausi konkrečiai mokymo įstaigai.

Specifinių rizikų vertinimas

Kai kurioms rizikoms, atsirandančioms dėl tam tikrų darbo užduočių atlikimo, gali reikėti specifinio rizikos vertinimo. Tai tinka darbuotojams,

dirbantiems švietimo sektoriuje bei kitų sektorių darbuotojų grupėms. Atliekant įprastus rizikos vertinimus, reikia atsižvelgti ir į tokių specifinių rizikos vertinimų reikalavimus. Švietimo sektoriuje tai yra, pvz., pavojingos medžiagos (biologinės ir cheminės), raumenų – kaulų pažeidimai (nugaros skausmai bei darbas su video terminalais). Taip pat reikia atsižvelgti į nacionalinius teisės aktus, paremtus 1994 m. birželio 22 d. Tarybos direktyva 94/33/EC dėl jaunų darbuotojų apsaugos darbe, ypač taikant darbo patirties schemas.

Atliekant rizikos vertinimą ir vykdant rizikos valdymą, reikia atsižvelgti į saugos ir sveikatos pavojus specifinėms darbuotojų grupėms, pvz., nėščios moterys, maitinančios moterys, neįgalūs darbuotojai, kurie gali turėti specifinių problemų, kurioms reikalingi skirtingi sprendimai.

Dažnai mokymo įstaigos samdo rangovus įvairiems darbams atlikti. Tokie darbai, pvz., statybiniai darbai kitur gali būti laikomi sąlyginai nepavojingais, tačiau mokymo įstaigose jie gali kelti labai didelę riziką. Reikalingas glaudus bendradarbiavimas tarp rangovo ir darbdavio įgalioto asmens mokymo įstaigoje.

Tolimesnė informacija

Europos saugos ir sveikatos darbe agentūros tinklapis adresu <http://agency.osha.eu.int>

Agentūros medžiagą apie psichosocialinių rizikų darbe prevenciją galite rasti adresu <http://osha.eu.int/ew2002/>

Agentūros medžiagą apie gerą saugos ir sveikatos praktiką švietimo sektoriuje galite rasti adresu http://europe.osha.eu.int/good_practice/sector/education/

Europos saugos ir sveikatos darbe agentūros informaciniai biuleteniai saugos ir sveikatos darbe temomis

Europos saugos ir sveikatos darbe agentūros informacinius biuletenius visomis Bendrijos kalbomis galite parsisiųsti nemokamai adresu <http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets/>

Facts 4 — *Su darbu susijusių raumenų – kaulų sistemos pažeidimai*

Facts 13 — *Sėkminga nelaimingų atsitikimų prevencijos vadyba*

Facts 14 — *Su darbu susijusių paslydimų, pargriuvimų ir kritimų prevencija*

Facts 22 — *Su darbu susijęs stresas*

Facts 24 — *Smurtas darbe*

Facts 31 — *Praktiniai patarimai darbuotojams kaip kovoti su darbu susijusiu stresu bei jo priežastimis*

Facts 32 — *Kaip spręsti psichologines problemas ir mažinti su darbu susijusį stresą*

Facts 46 — *Darbuotojų sveikata ir sauga švietimo sektoriuje*

Facts 47 — *Smurto darbuotojų atžvilgiu prevencija švietimo sektoriuje*